

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛ تحلیل مضمون سیره مدیریتی شهید جمهور

(آیت‌الله رئیسی) از منظر مقام معظم رهبری

سجاد جعفر نژادپیر^۱

ماهرخ لطف‌اللهی حقی^۲

رضا رستم‌زاده^۳

مجتبی حیدری^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۰۶ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱

چکیده

تحقق دولت اسلامی، به‌عنوان گام سوم در مسیر تمدن نوین اسلامی، نیازمند الگوهای عینی مدیریت در تراز انقلاب اسلامی است. شهید آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی، با ویژگی‌های ولایتمداری، تعهد و تخصص، مردم‌داری و مردم‌یاری، در مسئولیت‌های کلیدی خود به‌ویژه در قوه قضائیه و ریاست جمهوری نمونه‌ای الهام‌بخش و تراز انقلاب اسلامی از این مدیریت را ارائه داد. این پژوهش با هدف شناسایی مؤلفه‌های سیره مدیریتی ایشان از منظر مقام معظم رهبری و تبیین شاخص‌های مدیر تراز دولت اسلامی انجام شد. پرسش‌های پژوهش عبارت‌اند از: ویژگی‌های شخصیتی و مدیریتی مدیر تراز انقلاب اسلامی چیست و چگونه این ویژگی‌ها به تحقق دولت اسلامی کمک می‌کنند؟ این مطالعه با رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون، داده‌های استخراج‌شده از بیانات مقام معظم رهبری درباره شهید رئیسی بین سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۳ را در سه مرحله کدگذاری (پایه، سازمان دهنده، فراگیر) تحلیل کرد. یافته‌ها نشان داد سیره مدیریتی ایشان در دو مضمون فراگیر «ویژگی‌های شخصیتی» (مردم‌داری، مردم‌یاری، اخلاق‌مداری، عدالت‌محوری، زهد سیاسی) و «ویژگی‌های مدیریتی» (عقلانیت، تحول‌گرایی، اقتدار، نظم، انقلابی‌گری) قابل طبقه‌بندی است. این ویژگی‌ها با شاخص‌های مدنظر مقام معظم رهبری هم‌خوانی کامل دارد و برخلاف مدل‌های غربی، بر ارزش‌های اسلامی تأکید می‌کند. نوآوری پژوهش در تطبیق بی‌سابقه سیره مدیریتی شهید رئیسی با بیانات رهبری و ارائه الگویی جامع برای مدیران تراز انقلاب اسلامی است. این الگو می‌تواند نقشه راهی برای تحقق دولت اسلامی در گام دوم انقلاب و مبنایی برای تربیت مدیران آینده کشور باشد. پژوهش‌های آینده می‌توانند این ویژگی‌ها را در دیگر رهبران انقلاب اسلامی بررسی کنند تا جامعیت مدل پیشنهادی تقویت شود.

کلمات کلیدی:

مقام معظم رهبری، دولت اسلامی، مدیریت تراز، سیره مدیریتی، شهید آیت‌الله رئیسی

۱- دانشجوی دکتری، گروه مدیریت، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران. Sajjad.jafarnezhadper@iau.ac.ir

۲- استادیار، گروه مدیریت، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران. (نویسنده مسئول) M.lotfollahi@iau.ac.ir

۳- دانشیار، گروه مدیریت، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران. Reza.rostamzadeh@iau.ac.ir

۴- استادیار، گروه مدیریت، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران. m.heidari@iau.ac.ir

مقدمه

دولت اسلامی، به عنوان یکی از مراحل پنجگانه تحقق تمدن نوین اسلامی، جایگاهی کلیدی در منظومه فکری انقلاب اسلامی دارد. دستیابی به این مرحله نیازمند تربیت و حضور مدیرانی است که در تراز آرمان‌های انقلاب و آموزه‌های اسلامی باشند؛ عدم وجود الگوهای مدیریتی جامع مبتنی بر ارزش‌های اسلامی می‌تواند به کاهش کارآمدی نظام و فاصله گرفتن از آرمان‌های انقلاب اسلامی منجر شود. مدیرانی که نه تنها به اصول دینی و اخلاقی پایبندند، بلکه با تعهد، کارآمدی و روحیه جهادی، در مسیر تحقق عدالت، پیشرفت و خدمت به مردم گام برمی‌دارند. در نظام اسلامی، نیاز به الگوهای مدیریتی مبتنی بر ارزش‌های انقلابی و اسلامی برای تحقق دولت اسلامی و تمدن نوین اسلامی وجود دارد. با این حال، مطالعات محدودی ویژگی‌های یک مدیر تراز انقلاب اسلامی را از منظر بیانات مقام معظم رهبری بررسی کرده‌اند. این پژوهش با تمرکز بر سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی، به دنبال پر کردن این شکاف است. با وجود پژوهش‌های متعدد در زمینه مدیریت اسلامی، مطالعات جامعی که ویژگی‌های مدیریتی را از منظر مقام معظم رهبری و با تمرکز بر سیره عملی شهید رئیسی بررسی کنند، همچنان محدود است.

در طول سال‌های پس از انقلاب اسلامی، شخصیت‌های متعددی به عنوان الگوهای مدیریتی معرفی شدند، اما معدودی از آنان توانستند الگویی فراگیر و ملی برای عموم مردم، به‌ویژه نسل جوان، باشند. **شهادت** سردار حاج قاسم سلیمانی یکی از نقاط عطف در معرفی یک مدیر در تراز انقلاب بود که رهبر معظم انقلاب اسلامی از او نه تنها به عنوان یک شخص، بلکه به عنوان یک مکتب یاد کردند. «ما به حاج قاسم سلیمانی و ابومهدی شهدای عزیز، به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به آن‌ها به چشم یک مکتب نگاه کنیم» (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷).

پنج سال پس از شهادت حاج قاسم، حادثه سقوط بالگرد رئیس‌جمهور **شهید** آیت‌الله رئیسی و همراهانش، موجی از ابراز احساسات، حماسه و همدلی در سطح ملی ایجاد کرد؛ تا جایی که شب حادثه، پیش از مشخص شدن وضعیت پیکرها، مردم در سراسر کشور به دعا و توسل پرداختند. حتی برخی از مخالفان دولت نیز تحت تأثیر شخصیت و عملکرد ایشان، برای سلامتی وی اشک ریختند. تفاوت **شهید** رئیسی با **شهید** سلیمانی در این بود که خدمات سردار در زمان حیاتش آشکار بود، اما خدمات **شهید** رئیسی، به واسطه فضاسازی‌های منفی رسانه‌ای و تخریب‌های گسترده، در زمان حیاتش نادیده گرفته می‌شد. رهبری در این خصوص می‌فرماید: «بعد از فقدان این عزیز، من دیدم تقریباً همه روزنامه‌ها، مطبوعات، فضای مجازی، اشخاص گوناگون از جریان‌های مختلف از خدمات او و تلاش‌های

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف‌الهی، ستم‌زاده و حیدری

شبانه‌روزی او حرف می‌زنند... دلم سوخت؛ دلم برای رئیسی سوخت؛ بعضی از این‌ها در زمان حیات او حاضر نبودند یک کلمه از این حرف‌ها را بگویند...» (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۴۰۳/۳/۱۴).

با توجه به همین جایگاه و اهمیت، مقام معظم رهبری شهید رئیسی را نه تنها رئیس‌جمهوری مردمی و پرتلاش، بلکه الگویی برای سیاست‌مداران و رؤسای جمهور آینده معرفی کردند و فرمودند: «او نصاب جدیدی از خدمت‌گزاری برای ملت را به ارمغان آورد» (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۴۰۳/۳/۱۴). از این رو، ضروری است ابعاد شخصیتی و مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی شناسایی و تحلیل شود تا بتوان از آن به عنوان الگویی برای حکمرانی اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی بهره گرفت. بدون تردید بهترین منبع برای شناخت این الگو، بیانات مقام معظم رهبری است؛ زیرا ایشان علاوه بر اشراف عالی بر عملکرد رئیس‌جمهور به دلیل جایگاه رهبری نظام، نگاهی دقیق و راهبردی به مصالح کشور و آینده انقلاب دارند. از این رو، مطالعه و تحلیل سیره مدیریتی **شهید** رئیسی در منظومه بیانات مقام معظم رهبری، می‌تواند گامی مؤثر در راستای شناخت شاخص‌های مدیر تراز در دولت اسلامی باشد. در این پژوهش، بیانات مقام معظم رهبری درباره شهید رئیسی و شیوه مدیریت ایشان از سال ۱۳۹۴ پس از انتصاب وی به تولیت آستان قدس رضوی تا سال ۱۴۰۳ (زمان شهادتش) مورد بررسی قرار گرفته است.

هدف اصلی این پژوهش، شناسایی و تبیین ویژگی‌های سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی از منظر بیانات مقام معظم رهبری است تا الگویی برای مدیران نظام اسلامی ارائه شود.

سؤالات پژوهش عبارت‌اند از:

- (۱) ویژگی‌های شخصیتی یک مدیر تراز انقلاب اسلامی چیست؟
- (۲) ویژگی‌های مدیریتی یک مدیر تراز انقلاب اسلامی چیست؟
- (۳) چگونه این ویژگی‌ها می‌توانند به تحقق دولت اسلامی کمک کنند؟

ضرورت این تحقیق نیز از آنجاست که جامعه امروز، بیش از هر زمان دیگر نیازمند مدیرانی است که الگوی عملیاتی برای تحقق دولت اسلامی باشند. سیره شهید رئیسی، با تکیه بر روحیه جهادی، ساده‌زیستی، مردم‌داری، عدالت‌طلبی و خدمت بی‌وقفه، می‌تواند الگوی مناسبی در پاسخ به این نیاز باشد. تحلیل بیانات رهبر معظم انقلاب در خصوص این شخصیت، افق‌های روشنی را برای تدوین الگوی مدیر تراز انقلاب اسلامی می‌گشاید.

این تحقیق با رویکرد توصیفی-تحلیلی و به روش تحلیل مضمون، بر پایه منابع کتابخانه‌ای و بیانات

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۸، تابستان ۱۴۰۴

مقام معظم رهبری، در پی تبیین و تحلیل ویژگی‌های مدیریتی شهید رئیسی است؛ تا نشان دهد چگونه این سیره می‌تواند پاسخی شایسته به نیازهای حکمرانی در دولت اسلامی و راهی به‌سوی تحقق اهداف بیانیه گام دوم انقلاب باشد.

مبانی نظری

دولت اسلامی: به دولتی اطلاق می‌شود که ساختار، اهداف و سیاست‌گذاری‌های آن بر مبنای اصول، احکام و ارزش‌های اسلامی شکل گرفته باشد. چنین دولتی، نه تنها در بُعد حقوقی و نهادی، بلکه در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و اخلاقی، متعهد به اجرای شریعت اسلام و تحقق عدالت اجتماعی است. در بیانات مقام معظم رهبری، دولت اسلامی دولتی است که باید در آن کرامت انسانی، اخلاق اسلامی، معنویت، عدالت و همبستگی اجتماعی مورد توجه قرار گیرد و مدیران آن در برابر مردم پاسخ‌گو باشند و برای تأمین رفاه و سعادت عمومی تلاش کنند. (بیانات در دیدار اعضای دولت، ۱۳۹۸/۰۶/۰۶). ایشان در تبیین مراحل تحقق تمدن نوین اسلامی، دولت اسلامی را مرحله‌ای می‌دانند که پس از انقلاب اسلامی، نظام اسلامی و دولت‌سازی، زمینه‌ساز تحقق جامعه اسلامی و تمدن اسلامی خواهد بود. از این‌رو، تحقق دولت اسلامی، مستلزم برخورداری از ساختاری منطبق بر آموزه‌های دینی و نیز کارگزاری‌های با ویژگی‌های اسلامی و انقلابی است (بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۱/۰۶/۰۸).

مدیریت تراز انقلاب اسلامی: مفهومی برآمده از نیاز جمهوری اسلامی به نظام مدیریتی بر پایه اصول اسلامی و ارزش‌های انقلابی است. چنین مدیریتی مبتنی بر شاخص‌هایی چون توحید، عدالت، تقوا، مسئولیت‌پذیری، مشورت، شجاعت در تصمیم‌گیری، فساد ستیزی، مردمی‌بودن و تعهد به آرمان‌های انقلاب اسلامی است. رهبر معظم انقلاب نیز بر لزوم به‌کارگیری مدیرانی تأکید دارند که دارای روحیه جهادی، عدالت‌طلب، صادق و شجاع باشند و در مسیر تحقق عدالت و مبارزه با فساد، با اخلاص و شجاعت عمل کنند (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۶/۰۳/۲۲). چنین مدیریتی، برخلاف الگوهای غربی مدیریت که اغلب بر سودگرایی و فردگرایی تأکید دارند، بر اساس ارزش‌های الهی و مردمی است و هدف آن خدمت به مردم، تحقق عدالت اجتماعی و حرکت در مسیر پیشرفت توأم با معنویت است (حمزه‌پور، ۱۳۸۸: ۱۰۹).

مبانی مدیریت اسلامی از منظر شهید مطهری و دیگر نظریه‌پردازان: در اندیشه استاد شهید مرتضی مطهری، دولت اسلامی تنها زمانی مشروعیت دارد که در راستای عدالت اجتماعی، کرامت

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف‌الهی، ستم‌زاده و حیدری

انسانی و اجرای شریعت اسلام حرکت کند. وی در آثار خود، به‌ویژه در ولایت‌فقیه، تصریح می‌کند که «اسلام برای حکومت، اصول و ساختار دارد و رهبران آن باید واجد تقوا، عدالت و شایستگی باشند» (مطهری، ۱۳۸۵: ۱۱۲). از این منظر، مدیر در نظام اسلامی صرفاً یک مدیر فنی نیست، بلکه باید واجد صلاحیت‌های اخلاقی، اعتقادی و مردمی باشد. همچنین، آشتیانی (۱۳۹۰) در کتاب مبانی مدیریت اسلامی با بهره‌گیری از آموزه‌های اسلامی، ویژگی‌های مدیر مطلوب را شامل اخلاص، توکل، شجاعت، مشورت‌پذیری، عدالت‌محوری و کارآمدی معرفی می‌کند. او تأکید دارد که مدیریت اسلامی، برخلاف الگوهای رایج غربی که بر سودمحوری یا کارایی صرف تمرکز دارند، بر اساس تعادل میان کارآمدی و فضیلت‌های اخلاقی عمل می‌کند. افزون بر این، سعیدی‌راد (۱۳۹۶) نیز در کتاب مدیریت اسلامی از دیدگاه نهج‌البلاغه با تحلیل خطبه‌ها و نامه‌های امام علی (ع)، شاخص‌هایی چون ساده‌زیستی، عدالت‌گرایی، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی را به‌عنوان مؤلفه‌های بنیادین مدیریت دینی معرفی می‌کند. این دیدگاه‌ها، بنیان نظری مناسبی برای تبیین ویژگی‌های مدیر تراز انقلاب اسلامی در دولت اسلامی فراهم می‌سازند.

ویژگی‌ها و شاخص‌های مدیر تراز انقلاب اسلامی: مدیر تراز انقلاب اسلامی فردی است که با پایبندی به اصول و آرمان‌های انقلاب اسلامی، در مسیر تحقق اهداف جمهوری اسلامی ایران حرکت کند. این ویژگی‌ها در بیانات مقام معظم رهبری بارها مورد تأکید قرار گرفته‌اند. از جمله ویژگی‌های یک مدیر تراز انقلاب اسلامی می‌توان به دیانت، صداقت، شجاعت، عدالت‌خواهی، روحیه جهادی و توانمندی در مدیریت بحران‌ها اشاره کرد. این مدیران باید در مقابله با فساد، تبعیض و ظلم، شجاعانه عمل کنند و در راستای عدالت اجتماعی گام بردارند (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۶/۰۳/۲۲). مدیران تراز انقلاب اسلامی نه تنها باید به شایسته‌سالاری در انتخاب مدیران توجه کنند، بلکه باید در برابر چالش‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نیز توانمند عمل کرده و در مواقع بحرانی، تصمیمات کارآمد و بر اساس اصول اسلامی اتخاذ نمایند. از این‌رو، مدیر تراز باید علاوه بر ویژگی‌های فردی چون صداقت و شجاعت، توانایی تحلیل و فهم دقیق شرایط اجتماعی و اقتصادی و اتخاذ تصمیمات استراتژیک را داشته باشد (نیلی‌پور، ۱۳۹۵).

مقایسه سیره مدیریتی شهید رئیسی با الگوهای مدیریتی در کشورهای اسلامی: سیره مدیریتی شهید سید ابراهیم رئیسی، با تأکید بر اصولی چون عدالت، خدمت‌محوری، شجاعت در تصمیم‌گیری و پایبندی به ارزش‌های اسلامی، می‌تواند در پرتو مطالعات انجام‌شده در سایر کشورهای اسلامی موردبررسی تطبیقی قرار گیرد. در ادامه، به سه نمونه از این الگوها اشاره می‌شود: ۱- مطالعه‌ای

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۸، تابستان ۱۴۰۴

در ترکیه به بررسی تأثیر رهبری اسلامی بر عملکرد شغلی کارکنان در صنعت خدمات پرداخته است. این تحقیق نشان داد که رهبری اسلامی با ابعاد حکمت، دیانت، عدالت و مهربانی، تأثیر مثبتی بر عملکرد شغلی و تعهد سازمانی دارد. این یافته‌ها با سیره مدیریتی شهید رئیسی که بر اخلاق‌مداری و تعهد اسلامی در مدیریت تأکید داشت، همخوانی دارد. (Zaim et al., 2024) ۲- در مالزی، حزب اسلامی PAS از مدل رهبری «علمایی» پیروی می‌کند که در آن رهبری توسط علما و دانشمندان دینی هدایت می‌شود. این مدل بر حفظ اصول اسلامی در سیاست و جامعه تأکید دارد و در کنگره سال ۲۰۲۴ حزب، رئیس حزب بر اهمیت این مدل در هدایت حزب در شرایط سیاسی چالش‌برانگیز تأکید کرده است. با این حال، برخی از اعضای حزب به دنبال انطباق این مدل با نیازهای معاصر و جذب حمایت از اقلیت‌هاست. (Tayeb, 2024) ۳- مطالعه‌ای در دانشگاه اندونزی نشان داده است که پیامبر اسلام (ص) از سبک رهبری موقعیتی استفاده می‌کردند که در آن روش رهبری با توجه به شرایط و ویژگی‌های پیروان تغییر می‌کرد. این سبک رهبری بر انعطاف‌پذیری، عدالت و توجه به شرایط فردی تأکید دارد که می‌تواند در رهبری‌های اسلامی معاصر نیز مورد استفاده قرار گیرد. (Mirzal & Ninglasari, 2021)

سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی: نمونه‌ای ملموس از مدیریت اسلامی و انقلابی در عصر جمهوری اسلامی است. ایشان در مسئولیت‌های مختلف خود از جمله در قوه قضائیه و ریاست جمهوری، بر اصولی چون عدالت‌محوری، شفافیت، پاسخ‌گویی، مقابله با فساد، مردمی‌بودن و اهتمام به ساده‌زیستی تأکید داشت. در نگاه مقام معظم رهبری، شهید رئیسی مدیری بود که "باهمه وجود و با اخلاص کامل در خدمت به مردم تلاش کرد" و "الگوی خوبی برای مدیران انقلاب اسلامی" به شمار می‌رود (بیانات در مراسم بزرگداشت شهید رئیسی، ۱۴۰۳/۰۳/۰۸). این سیره مدیریتی، با الگوی مدیر تراز انقلاب اسلامی همخوانی کامل دارد و می‌تواند به عنوان نمونه‌ای عینی در عرصه اجرا مورد مطالعه قرار گیرد. شهید رئیسی با برخورداری از ویژگی‌هایی همچون صداقت، دیانت، مردم‌داری و جسارت در تصمیم‌گیری، نه تنها به آرمان‌های انقلاب پایبند بود، بلکه در میدان عمل نیز موفق به تحقق بخش‌هایی از دولت اسلامی شد.

مقام معظم رهبری در بیانات متعدد خود در خصوص سیره مدیریتی شهید رئیسی، ایشان را نمونه‌ای از یک مدیر تراز انقلاب اسلامی دانسته و تأکید کرده‌اند که این نوع مدیریت باید الگویی برای سایر مسئولان کشور باشد.

سیره شهید آیت‌الله رئیسی در عرصه مدیریت جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه در دوره تصدی ریاست

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف‌الهی، ستم‌زاده و حیدری

قوه قضائیه و بعد از آن در دوران ریاست جمهوری، الگوی برجسته‌ای از مدیریت اسلامی است که با اصول انقلاب اسلامی و اهداف دولت اسلامی هماهنگی کامل دارد. از منظر مقام معظم رهبری، شهید رئیسی با ویژگی‌هایی چون صداقت، دیانت، مردمی‌بودن و شجاعت در مبارزه با فساد، نمونه‌ای از مدیر تراز انقلاب اسلامی به شمار می‌رود که می‌تواند الگویی برای دیگر مدیران جمهوری اسلامی ایران باشد (بیانات در مراسم بزرگداشت شهید رئیسی، ۱۴۰۳/۰۳/۰۸). در راستای الگوسازی مدیریتی در دولت اسلامی، توجه به ویژگی‌های شهید رئیسی و تطبیق آن با سیاست‌های کلان کشور، مسیر پیشرفت و توسعه را تسهیل می‌کند.

الگوی مدیریت اسلامی ایرانی: تلاشی است برای بومی‌سازی اصول و مبانی مدیریت اسلامی بر اساس اقتضائات فرهنگی، اجتماعی و تاریخی ایران. این الگو بر آن است تا با بهره‌گیری از تعالیم اسلامی و روحیات فرهنگی ملت ایران، مدیریتی کارآمد، مردم‌محور و اخلاق‌مدار ارائه کند. در این زمینه، نقش ویژگی‌های فرهنگی همچون مهمان‌نوازی، احترام به بزرگ‌ترها، روحیه جمع‌گرایی و تعهد به خانواده، از جمله مؤلفه‌های تقویت‌کننده این الگو محسوب می‌شوند. (ظهیری، ۱۳۹۰: ۲۵). از سوی دیگر، توجه به مقتضیات تاریخی ایران و تجارب مدیریتی جمهوری اسلامی، همچون مدیریت شهید رئیسی، می‌تواند در طراحی و اجرای الگوی بومی مدیریت اسلامی مؤثر باشد. چنین الگویی، نه تنها کارآمدی نظام را افزایش می‌دهد، بلکه به انسجام اجتماعی و تحقق اهداف بیانیه گام دوم انقلاب نیز یاری می‌رساند.

الگوی مدیریت اسلامی ایرانی باید ترکیبی از اصول دینی و بومی‌سازی شده برای شرایط و فرهنگ ایرانی باشد. این الگو به‌طور خاص باید در راستای تحقق عدالت اجتماعی، ترویج اخلاق در تمامی بخش‌های جامعه و رفع مشکلات اقتصادی و اجتماعی گام بردارد. این مدل مدیریتی، برخلاف مدل‌های غربی که بر اساس فردگرایی و مصرف‌گرایی شکل گرفته‌اند، به دنبال رفاه عمومی و همبستگی اجتماعی است.

پیشینه پژوهش

با توجه به اینکه بیش از یک سال از شهادت شهید آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی می‌گذرد، هنوز مقالات علمی و پژوهشی گسترده‌ای در خصوص سیره مدیریتی ایشان منتشر نشده است. با این حال، پژوهش‌های محدودی در این زمینه انجام شده است که به بررسی ویژگی‌ها و مؤلفه‌های مدیر تراز انقلاب اسلامی بر اساس سیره مدیریتی شهید رئیسی پرداخته‌اند؛ و همچنین پژوهش‌هایی هم قبلاً در

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۸، تابستان ۱۴۰۴

مورد شاخصه‌های کارگزاران دولت اسلامی انجام شده است که در ادامه به هر دو مورد پژوهش اشاره می‌شود.

مهدوی و تقوی (۱۴۰۳) در مقاله‌ای با عنوان «نقش شهید جمهور آیت‌الله رئیسی در مقاومت اسلامی» به این نتایج رسیدند که مهوریت‌زدایی از شخصیت مغتنم ایشان، تبیین نقش تأثیرگذار رئیس‌جمهور در جهت دقت بیشتر مردم در انتخاب اصلح و ارائه برنامه مدیریتی نمونه به دیگر زمامداران کشورهای اسلامی از جمله نکات مهم در سیره مدیریتی ایشان است.

گندمی و سواری (۱۴۰۳) در مقاله‌ای با عنوان «مؤلفه‌های مدیر تراز آینده انقلاب اسلامی بر اساس سیره مدیریتی شهید رئیسی در منظومه بیانات مقام معظم رهبری» با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون، به بررسی ابعاد و ویژگی‌های شخصیتی و مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی پرداختند. این پژوهش سه دسته مؤلفه اصلی را استخراج کرده است: ۱- ابعاد شخصیتی شامل: جامع‌الاطراف بودن، ایمان، اخلاص، بزرگی و علم؛ ۲- عملکردها و اقدامات: همچون خدمت‌گزاری به ملت، حمایت از تولید، روحیه جهادی و انقلابی، فساد ستیزی، مردمی بودن، کارآمدی و خردمندی در سیاست خارجی؛ ۳- بازتاب‌ها و پیامدها مانند زنده کردن امید و ایجاد اطمینان در میان مردم.

صادقی و موحدی (۱۴۰۳) در مقاله‌ای با عنوان «مبانی و شاخص‌های دولت اسلامی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای» با استفاده از روش تحلیل کیفی از نوع تحلیل مضمون به بررسی دیدگاه‌های مقام معظم رهبری درباره دولت اسلامی پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش آنان نشان می‌دهد که دولت اسلامی مطلوب در نگاه رهبری، دولتی است که مبتنی بر جهان‌بینی توحیدی، مردم‌سالاری دینی، عدالت‌محوری، کارآمدی و اخلاق اسلامی شکل می‌گیرد و تحقق آن نیازمند توجه به شاخص‌های رفتاری، ساختاری، معرفتی و ارزشی است.

نجفی سیار و نیکونهاد (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «شاخصه‌های حکمرانی مطلوب دولت تراز انقلاب اسلامی، مطابق با بیانیه گام دوم» معتقد شدند که مهم‌ترین شاخص‌های دولت تراز انقلاب را می‌توان شامل مواردی همانند معنویت‌گرایی، علم‌گرایی شایسته‌سالاری، عقلانیت محوری، مشارکت‌جویی، قانون محوری، شفافیت‌گرایی و بوم‌گرایی اقتصادی برشمرد.

در سطح بین‌المللی نیز پژوهش‌هایی در زمینه مدیریت اسلامی انجام شده است.

بیکن و بداوی (۱۹۹۹) در کتابی با عنوان رهبری از منظر اسلامی الگویی از مدیریت ارائه داده‌اند که بر مبانی دینی همچون تقوا، عدالت، توکل، شورا و مسئولیت‌پذیری تأکید دارد. آنان رهبری اسلامی

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف‌الهی، ستم‌زاده و حیدری

را نوعی رهبری اخلاق‌محور می‌دانند که در تضاد با رویکردهای صرفاً سودمحور غربی است. **کاظمی (۲۰۱۰)** نیز در مقاله‌ای با عنوان مدیریت اسلامی؛ الگویی برای عصر جهانی‌شدن، به بررسی قابلیت‌های الگوی مدیریت اسلامی در رقابت با مدل‌های مدرن جهانی پرداخته و ویژگی‌هایی چون عدالت سازمانی، پاسخ‌گویی و خدمت‌محوری را از ارکان این الگو دانسته است.

علی (۲۰۱۲) نیز در پژوهشی با عنوان چشم‌اندازی اسلامی از رهبری، مدل مفهومی از رهبری دینی ارائه داده است که در آن، پیوند میان ارزش‌های الهی، اخلاق فردی، تعهد اجتماعی و تصمیم‌گیری الهام‌گرفته از دین، اساس مدیریت اسلامی شمرده می‌شود.

مرور مطالعات پیشین نشان می‌دهد که تاکنون تلاش‌های ارزنده‌ای در راستای تبیین مؤلفه‌ها، شاخص‌ها و ابعاد دولت اسلامی، مدیریت تراز انقلاب و نیز تحلیل سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی صورت گرفته است. با این حال، کمتر پژوهشی به‌طور هم‌زمان به تبیین شاخص‌های «مدیر تراز دولت اسلامی» با تمرکز بر سیره شهید رئیسی و تطبیق آن با منظومه بیانات مقام معظم رهبری پرداخته است. پژوهش حاضر درصدد است با رویکردی نو و تلفیقی، الگویی جامع از ویژگی‌های مدیر تراز انقلاب اسلامی ارائه دهد که هم مبتنی بر سیره عملی شهید جمهور و هم متکی بر مبانی نظری رهبر معظم انقلاب باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، کیفی از نوع تحلیل مضمون است. این روش برای شناسایی، تحلیل و تفسیر الگوهای مفهومی نهفته در متون به کار می‌رود. دلیل انتخاب این روش، ماهیت مفهومی و ارزشی موضوع تحقیق یعنی «مدیر تراز انقلاب اسلامی» و تمرکز آن بر سیره مدیریتی **شهید** آیت‌الله رئیسی در منظومه بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی است.

تحلیل داده‌ها: برای تحلیل داده‌ها، رویکرد تحلیل مضمون استقرایی به کار گرفته شد، به‌طوری‌که مضامین مستقیماً از بیانات مقام معظم رهبری استخراج شدند. داده‌ها از سخنرانی‌ها، پیام‌ها و بیانیه‌های رسمی منتشرشده در وبسایت رسمی مقام معظم رهبری (khamenei.ir) درباره مدیریت انقلابی و دولت اسلامی از ابتدای رهبری ایشان تا سال ۱۴۰۳ و همچنین مجموعه‌ای از سخنرانی‌ها و پیام‌های منتشرشده رهبر معظم انقلاب درباره شهید آیت‌الله رئیسی در زمان مسئولیت‌های مختلف ایشان (تولیت آستان قدس رضوی، ریاست قوه قضائیه، ریاست جمهوری) در بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۳ جمع‌آوری شدند. معیارهای انتخاب شامل بیانات مرتبط با سیره مدیریتی شهید رئیسی، اشاره مستقیم

به ویژگی‌های شخصی یا مدیریتی ایشان و ارتباط با مفهوم دولت اسلامی بود. منابع داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و اسنادی گردآوری شده‌اند. این منابع شامل:

- بیانات مقام معظم رهبری در سخنرانی‌ها، پیام‌ها و دیدارهای رسمی (farsi.khamenei.ir)
- مقالات علمی و پژوهشی در زمینه مدیریت اسلامی،
- کتب مرتبط با سیره شهید آیت‌الله رئیسی و دولت اسلامی.

کدگذاری و تحلیل داده‌ها: فرآیند کدگذاری در سه مرحله انجام شد:

۱. کدگذاری اولیه (شناسایی عبارات مرتبط با ویژگی‌های مدیریتی)
۲. کدگذاری سازمان دهنده (گروه‌بندی کدها در مضامین فرعی)
۳. کدگذاری فراگیر (شناسایی مضامین اصلی).

برای اطمینان از روایی، داده‌ها توسط دو پژوهشگر مستقل تحلیل شدند و نتایج باهم مقایسه شد. پایایی پژوهش از طریق محاسبه ضریب توافق بین کدگذاران (کاپای کوهن) بررسی شد که مقدار ۰.۸۵ نشان‌دهنده پایایی بالا بود.

برای ارتقاء دقت تحلیل، از نرم‌افزار تحلیل کیفی MaxQDA جهت سازمان‌دهی و دسته‌بندی کدها و مضامین استفاده شده است. این روش به پژوهشگر امکان می‌دهد تا از دل متون کیفی و پراکنده، به فهمی عمیق و ساختاریافته از شاخص‌های مدیریتی در تراز دولت اسلامی برسد. تحلیل مضمون با رویکرد شبکه‌ای، این فرصت را فراهم می‌کند تا از سطح مفاهیم ملموس و موردی، به سطحی از مضامین کلی و الگویی نائل شویم.

یافته‌های پژوهش

در این بخش، ویژگی‌های مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی با استفاده از بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به روش تحلیل مضمون استخراج شده است. تحلیل انجام‌شده شامل سه سطح مضامین پایه (نقل‌قول‌ها و شواهد مستقیم)، مضامین سازمان دهنده (خلاصه‌سازی مفهومی) و مضامین فراگیر (دسته‌بندی کلان مفاهیم) است.

در جدول شماره ۱ با توجه به محدودیت موجود در مقاله، تعدادی از بیانات مقام معظم رهبری درباره شهید آیت‌الله رئیسی انتخاب شده و در قالب کدهای پایه‌ای ساماندهی شده است هرکدام از این کدها بدین صورت می‌باشد که متضمن و یادآور متن اصلی می‌باشند که این مضامین را مضامین پایه‌ای گویند.

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف الهی، ستم زاده و حیدری

جدول ۱. تبدیل متن (نقل قول ها) به مضمون پایه

مضامین پایه	نقل قول
تلاش بی وقفه در خدمت به مردم	«همه‌ی مدت مسئولیت این انسان بزرگوار و فداکار چه در دوران کوتاه ریاست جمهوری و چه پیش از آن، یکسره به تلاش بی وقفه در خدمت به مردم و به کشور و به اسلام سپری شد» (پیام تسلیت رهبر انقلاب اسلامی، ۱۴۰۳/۰۲/۳۱)
خستگی ناپذیری	رئیزی عزیز خستگی نمی شناخت. برای او صلاح و رضایت مردم که حاکی از رضایت الهی است بر همه چیز ترجیح داشت. (پیام تسلیت رهبر انقلاب اسلامی، ۱۴۰۳/۰۲/۳۱)
کارآزموده در مدیریت های کلان	جناب عالی را که خود نشأت یافته‌ی آن دیار پر برکت و برخوردار از صلاح و امانت و کارآزموده در مدیریت های کلان می باشید، به تولیت آن آستان نورانی و مقدس منصوب می کنم. (انتصاب حجت الاسلام رئیزی به تولیت آستان قدس رضوی، ۱۳۹۴/۱۲/۱۷)
مسئول کارآمد، باکفایت، صمیمی و جدی	«ما شخصیت برجسته‌ای را از دست دادیم. برادر بسیار خوبی بود. مسئول کارآمد و با کفایت و صمیمی و جدی ای بود در کشور.» (دیدار نخست وزیر عراق با رهبر انقلاب، ۱۴۰۳/۰۳/۰۲)
متواضع، بردبار، صبور و اهل مدارا	یک نکته‌ی دیگر هم منش اخلاقی ایشان بود؛ جداً متواضع بود، جداً بردبار بود، آدم صبوری بود، آدم بردباری بود، اهل مدارا بود با کسانی که اختلاف نظر داشتند؛ (رهبر معظم انقلاب، ۱۴۰۳)
اهل ذکر، توسل، دعا و گریه	«یک خصوصیت دیگر هم این است که ایشان اهل ذکر و توسل و دعا بود، می دانم ایشان اهل دعا بود، اهل ذکر بود، اهل توسل بود، اهل گریه بود و دلش روشن بود و قلباً با عالم غیب مرتبط بود؛ و همین ها است که انسان را نجات می دهد، انسان را پیش می برد.» (رهبر معظم انقلاب، ۱۴۰۳)
تشییع بی نظیر و اجتماع مردم در تشییع شهید رئیزی نشانه دل بستگی مردم به شعارهای انقلاب	«شهید رئیزی، هم در دوران حیاتش خالصانه خدمت کرد هم بعد از درگذشتش یک چنین خدمت بزرگی به کشور کرد با این اجتماع مردم. اینکه مردم به مجرد شنیدن حادثه، در شهرهای مختلف، در تهران، در مشهد و در جاهای دیگر بیایند در مساجد یا میدان ها اجتماع کنند، خیلی معنا دارد؛ این علاقه ای که مردم به ایشان نشان دادند، این وفاداری ای که به ایشان نشان دادند، خیلی معنا دارد. ایشان مظهر شعارهای انقلاب بود» (بیانات در منزل رئیس جمهور شهید ۱۴۰۳)
دولت کار، امید و حرکت در بخش های داخلی و خارجی	دولت مرحوم آقای رئیزی دولت کار بود، دولت امید بود، دولت حرکت در بخش های داخلی و خارجی بود. اگر چه این عناوین را شاید خود ایشان یا اعضای دولت به کار نمی بردند، اما عملاً این جور دیده می شد و فهمیده می شد؛ ایشان واقعاً امیدوار بود، واقعاً خوش بین بود به آینده البته حق هم با ایشان بود. (رهبر معظم انقلاب، ۱۴۰۳)
شهید جمهور و شهید خدمت بودن	«من قبلاً بحث درباره‌ی این فقدان بزرگ را با این آیه‌ی شریفه، نورانی کنم که می فرماید: وَ لَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِی سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَ لَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ؛ به کسانی که در راه خدا کشته می شوند، مرده اطلاق نکنید؛ این ها زنده اند. این آیه می فرماید هرکسی که در راه خدا کشته بشود. راه خدمت به مردم، راه خدا است؛ راه کار جهادی برای مردم، راه خدا است؛ آقای رئیزی عزیز و همراهانش، در راه پیشرفت کشور، در راه خدمت به مردم، کشته شدند، لذا مشمول این آیه اند؛ این ها را اموات ندانید؛ همان تعبیری که در باب شهدا وجود دارد؛ بنابراین، این ها را ما «شهدای خدمت» می دانیم.» (بیانات در مراسم ارتحال حضرت امام خمینی ۱۴۰۳/۰۳/۱۴)
متمسک به ارزش های	«در بیانات رئیس جمهور محترم، جناب آقای رئیزی، در تبلیغات انتخابات و غیره، تکیه بر روی ارزش های اساسی

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۸، تابستان ۱۴۰۴

انقلاب، مکرر انجام گرفت ایشان بر ارزش عدالت، مبارزه‌ی با فساد و امثال این‌ها تکیه کردند این مسیر درستی است.» (بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، ۱۴۰۰/۰۶/۰۶)	اساسی انقلاب
«در مسئله انتخابات اصلح آن کسی است که در درجه‌ی اول به مبانی این انقلاب و این نظام اعتقاد قلبی و واقعی داشته باشد. «علی بصیرة» و «علی یقین»؛ رئیس‌جمهور فقیدمان، شهید خدمت، رئیسی عزیز، به معنای واقعی کلمه اعتقاد داشت.» (بیانات در دیدار مردمی در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری چهاردهم در سالروز عید غدیر ۱۴۰۳/۰۴/۰۵)	اعتقاد قلبی به مبانی انقلاب
«برای اینکه اقتصاد کشور شکوفا بشود، همه‌ی چرخ‌دنده‌های بزرگ و کوچک کشور باید به کار بیفتد؛ همه باید تلاش کنند که بحمدالله دولت کنونی، دولتی است که از لحاظ تلاش و تحرک و فعالیت، انصافاً نمره‌ی بالایی می‌گیرد و تلاششان، تلاش خوبی است.» (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۴۰۳/۰۱/۱۵)	تلاشگری و حرکت جهادی
«در مورد رئیس‌جمهور عزیزمان همگان اذعان دارند که او مردی پرکار، عمل‌گرا، خدمتگزار، صادق و باصفا بود. این ویژگی‌ها به‌طور مشترک توسط همه پذیرفته‌شده است. او در خدمت به کشور شب و روز نمی‌شناخت و استاندارد جدیدی در این زمینه ایجاد کرد. آقای رئیسی (رحمة الله علیه) یک معیار نوین در خدمت به مردم پایه‌گذاری کرد.» (رهبر معظم انقلاب، ۱۴۰۳)	خدمتگزار به کشور و مردم
«یکی از مهم‌ترین خصوصیات آقای رئیسی مردمی‌بودن بود. برای همه‌ی ماها، برای دولت‌ها و رؤسای دولت‌ها، برای اعضای دولت‌ها، این باید الگو باشد. ایشان به مردم اعتنا می‌کرد، برای مردم احترام قائل بود، در بین مردم حضور پیدا می‌کرد، لمس می‌کرد حقایق را با حضور در میان مردم، حرف‌های آن‌ها را می‌شنید و نیازهای آن‌ها را محور برنامه‌ریزی‌های خودش قرار می‌داد.» (بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم ۱۴۰۳/۰۴/۱۷)	دولت مردمی
«ساده‌زیستی و کاهش تشریفات در سلوک شخصی و حکومتی دولت، بخصوص شخص آقای رئیس‌جمهور، برای من چشمگیر است و چیز مهم و قابل توجه‌ای است اینکه با مردم، صمیمی و خصوصی و متواضعانه حرف می‌زنید، رفت‌وآمد می‌کنید، داخل خانه‌هایشان می‌روید، روی فرششان می‌نشینید، خیلی چیز خوبی است.» (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۲/۰۶/۰۸)	ساده‌زیستی در سلوک شخصی و حکومتی دولت
«یک نقطه‌ی برجسته‌ی دیگری که در ایشان [مرحوم رئیسی] وجود داشت صراحت در اعلام مواضع انقلابی و دینی بود. دوپهلوی حرف زدن و ملاحظه‌ی این را کردن که اگر ما مواضع انقلابی‌مان را صریح بیان کنیم، فلان آدم، فلان دسته، فلان شخصیت ممکن است ناراحت بشوند، این ملاحظات را ایشان نداشت؛ یعنی مواضع انقلابی خودش را، همان‌که به آن معتقد و پابند بود، ایشان صریح بیان می‌کرد.» (رهبر معظم انقلاب، ۱۴۰۳)	صراحت در اعلام مواضع انقلابی و دینی
«مرحوم رئیسی در مرزبندی با دشمنان انقلاب صراحت داشت؛ در مورد کسانی که با انقلاب بد بودند، مخالف بودند، دشمن بودند، دوپهلوی صحبت نمی‌کرد؛ صریح صحبت می‌کرد، مرزبندی صریح داشت؛ به لبخند دشمن اعتماد نمی‌کرد.» (رهبر معظم انقلاب، ۱۴۰۳)	صراحت در مرزبندی با دشمنان انقلاب
«مرحوم رئیسی برای مردم، کرامت قائل بود، عزت قائل بود؛ به مردم، به جوان‌ها برای اظهارنظر میدان می‌داد؛ حرمت مردم را نگه می‌داشت. به جوان‌ها اعتماد می‌کرد، جوان‌ها را تکریم می‌کرد. به کسانی که به خود او بدی کرده بودند، باکرامت برخورد می‌کرد؛ به کسانی که حتی به او اهانت کرده بودند، پاسخ تند، پاسخ زشت، پاسخ عصبی نمی‌داد.» (رهبر معظم انقلاب، ۱۴۰۳)	اعتماد به جوان‌ها و تکریم آن‌ها

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف الهی، ستم زاده و حیدری

«یکی از دستاوردهای دیگر این دولت این بود که جامعه را از حالت انتظار و نگاه به بیرون رهایی بخشید. به جای اینکه همواره منتظر باشیم تا ببینیم دیگران درباره‌ی ما چه می‌گویند یا چه تصمیماتی می‌گیرند، این دولت به ظرفیت‌های داخلی توجه بیشتری نشان داد». (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۴۰۱/۰۶/۰۸)	تکیه بر ظرفیت‌های داخل کشور
در بعضی از دولت‌هایی که به شدت پایبند به مبانی بودند، مثل دولت شهید رئیسی، ارتباطات دنیایی مان هم تقویت شد، ارتباطات بین‌المللی مان هم تقویت شد. (بیانات در دیدار مردمی در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری چهاردهم در سالروز عید غدیر ۱۴۰۳/۰۴/۰۵)	تقویت ارتباط بین‌المللی

در جدول شماره ۲ مضامین پایه‌ای که بار معنایی مشابه دارند و یک مفهوم را به ذهن منتقل می‌کنند تحت یک مفهوم کلی تر آورده شده و در جدول درج شده است.

جدول ۲. تبدیل مضامین پایه‌ای به مضامین سازمان دهنده

مضامین پایه‌ای	مضامین سازمان دهنده
شهید جمهور و شهید خدمت بودن حضور میدانی و ارتباط مستقیم با مردم خدمتگزار به کشور و مردم تلاش بی‌وقفه در خدمت به مردم تشییع بی‌نظیر و اجتماع مردم تواضع و فروتنی	مردمی بودن و ارتباط صمیمی با مردم
ادب سیاسی و صداقت اهل ذکر، توسل، دعا و گریه متواضع، بردبار، صبور و اهل مدارا ساده‌زیستی در سلوک شخصی و حکومتی دولت پرهیز از دنیاطلبی	اخلاق‌مداری و زهد سیاسی
عدالت اجتماعی اجرای عدالت پیگیری مشکلات اولویت دادن به مردم	عدالت‌محوری و خدمت‌رسانی
مسئول کارآمد، باکفایت، صمیمی و جدی تلاشگری و حرکت جهادی مشورت پذیری تقویت ارتباط بین‌المللی عقلانیت، عمل‌گرایی	عقلانیت، تدبیر و تحول‌گرایی

	تحول‌خواهی و مدیریت میدانی
اقتدار و نظم در مدیریت	امید و حرکت در بخش‌های داخلی و خارجی کارآزموده در مدیریت‌های کلان اعتماد به جوان‌ها و تکریم آن‌ها اقتدار مدیریتی تکیه بر ظرفیت‌های داخل کشور صلابت در برخورد با مسئولان
انقلابی‌گری و وفاداری به آرمان‌ها	صراحت در اعلام مواضع انقلابی و دینی صراحت در مرزبندی با دشمنان انقلاب متمسک به ارزش‌های اساسی انقلاب اعتقاد قلبی به مبانی انقلاب خستگی‌ناپذیری جوان‌گرایی و اعتماد به نسل نو

جدول ۳. تبدیل مضامین سازمان دهنده به مضامین فراگیر

مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
مردمی بودن و ارتباط صمیمی با مردم	ویژگی‌های شخصیتی
اخلاق‌مداری و زهد سیاسی	
عدالت‌محوری و خدمت‌رسانی	
عقلانیت، تدبیر و تحول‌گرایی	ویژگی‌های مدیریتی
اقتدار و نظم در مدیریت	
انقلابی‌گری و وفاداری به آرمان‌ها	

در کنار موفقیت‌های شهید رئیسی، بررسی انتقادات و چالش‌های مرتبط با دوران مدیریت وی نیز ضروری است. برخی از این چالش‌ها شامل چالش‌های اقتصادی و معیشتی، پرونده‌های فساد اقتصادی و نقدپذیری و تحمل انتقادات بوده است. این چالش‌ها نشان می‌دهند که حتی مدیران برجسته نیز با موانعی مواجه هستند که باید در تحلیل سیره آن‌ها مورد توجه قرار گیرد.

چالش‌های اقتصادی و معیشتی: دولت سیزدهم با هدف مهار تورم، سیاست‌هایی مانند کاهش کسری بودجه، کنترل رشد نقدینگی و واقعی‌سازی بودجه را اجرا کرد. با این حال، برخی از منتقدان معتقدند که این کاهش تورم برای بهبود ملموس وضعیت معیشتی مردم کافی نبوده و فشارهای اقتصادی همچنان پابرجا بوده است.

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف الهی، ستم زاده و حیدری

پرونده های فساد اقتصادی: در دوران دولت سیزدهم، برخی پرونده های بزرگ فساد اقتصادی افشا شد که نگرانی هایی را درباره نظارت و کنترل های داخلی دولت برانگیخت. این موارد باعث شد تا برخی از منتقدان، کارآمدی دولت در مبارزه با فساد را زیر سؤال ببرند.

نقدپذیری و تحمل انتقادات: برخی از حامیان شهید رئیسی نسبت به انتقادات مطرح شده درباره عملکرد دولت واکنش های تندی نشان دادند. این موضوع باعث شد تا فضای نقد و بررسی عملکرد دولت در برخی موارد محدود شود و امکان بحث و تبادل نظر سازنده کاهش یابد.

مدل مفهومی:

مدل مفهومی این پژوهش از تحلیل محتوای بیانات رهبر معظم انقلاب در مورد سیره مدیریتی شهید رئیسی استخراج شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۸، تابستان ۱۴۰۴

در تحلیل مضمون، معمولاً پس از سه مرحله‌ای که طی کردیم (مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر)، باید به تبیین و تحلیل این یافته‌ها پردازیم. این تحلیل کمک می‌کند پیوند بین داده‌های کیفی و تفسیر پژوهشگر مشخص شود. در ادامه به تحلیل برخی از مصادیق را به صورت اختصار بیان می‌کنم.

مردمی بودن و ارتباط صمیمی با مردم: شهید رئیسی با حضور مستمر در میان مردم، شنیدن مستقیم مشکلات آنان و برقراری ارتباط بی‌واسطه، تصویری روشن از «مدیر در میدان» را ارائه داد. این نوع مدیریت، برخلاف شیوه‌های کلاسیک دیوان‌سالار، نه تنها باعث افزایش سرمایه اجتماعی نظام می‌شود، بلکه خود نشانه‌ای از اعتماد به نفس نظام اسلامی در پاسخ‌گویی به مردم است. مدیریت مردمی در اندیشه انقلاب اسلامی، نشانه‌ای از تواضع و پاسخ‌گویی است و شهید رئیسی به عنوان یک «کارگزار تراز» این الگو را به درستی مجسم کرد.

عقلانیت، تدبیر و تحول‌گرایی: مدیریت شهید رئیسی همراه با درایت و برنامه‌ریزی بود. وی همواره با مشورت با نخبگان و مردم، در تصمیم‌سازی‌ها مشارکت طلب بود و از شعارزدگی پرهیز داشت. نگاه تحول‌محور ایشان در بدنه دولت و سازمان‌ها باعث تحرک بیشتر در دستگاه‌های اجرایی شد. این بعد از مدیریت نشان می‌دهد که رهبری اثربخش در گام دوم انقلاب نیازمند ترکیبی از واقع‌گرایی و آرمان‌خواهی است که شهید رئیسی در عمل به آن پایبند بود.

عدالت‌محوری و خدمت‌رسانی: از شاخص‌ترین ویژگی‌های ایشان، تأکید مکرر بر عدالت و مقابله با فساد بود. حضور ایشان در مناطق محروم و رسیدگی فوری به مشکلات، نشان‌دهنده باور قلبی به عدالت اجتماعی بود. عدالت در سیره ایشان نه یک شعار بلکه یک اصل بنیادین در مدیریت اسلامی بود. عملکرد او نمونه‌ای عینی از تحقق عدالت در عرصه اجراست.

انقلابی‌گری و وفاداری به آرمان‌ها: شهید رئیسی همواره بر حفظ اصول انقلاب، دفاع از ولایت، استفاده از ظرفیت‌های نیروهای جوان انقلابی و تأکید بر آرمان‌های امام و شهدا تأکید داشت. در سیره ایشان، انقلاب‌گرایی با عقلانیت و کارآمدی پیوند خورده بود؛ نه یک تعصب شعاری بلکه یک برنامه‌ی عملیاتی.

اقتدار و نظم در مدیریت: با وجود تواضع در تعامل با مردم، در عرصه مدیریتی و در برخورد با مفاسد و ناکارآمدی، بسیار مقتدر، جدی و منظم عمل می‌کرد. این ترکیب کم‌نظیر از صلابت و ادب،

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف‌اللهی، ستم‌زاده و حیدری

موجب افزایش بهره‌وری نهادهای اجرایی شد. اقتدار در نگاه ایشان نه سلطه‌گری بلکه مسئولیت‌پذیری مقتدرانه بود؛ و این الگویی است که در دولت اسلامی باید تثبیت شود.

مردم‌باوری و اعتماد به ظرفیت‌های داخلی: ایشان در اکثر بیانات و اقدامات خود، بر اعتماد به مردم و به‌ویژه جوانان تأکید می‌کرد. باور داشت اگر میدان داده شود، همین مردم می‌توانند کشور را بسازند. مردم‌باوری در دولت اسلامی صرفاً یک رویکرد اجتماعی نیست، بلکه یک راهبرد مدیریتی است؛ شهید رئیسی این را از سطح شعار به عمل رساند.

همگرایی با رهبری و تبعیت از ولایت: در تمامی سطوح مدیریتی، شهید رئیسی نه تنها تبعیت از ولی فقیه را صرفاً یک وظیفه دینی، بلکه یک راهبرد سیاسی برای حفظ نظام می‌دانست. ایشان با عمل به توصیه‌های رهبر معظم انقلاب، به الگوی عملی از (ولایت‌پذیری) تبدیل شد. دولت اسلامی بدون تبعیت از ولایت، دچار پراکندگی، چندصدایی و افت سرمایه اجتماعی می‌شود. سیره شهید رئیسی نشان داد که وحدت حول محور ولایت، موتور انسجام ملی است.

توجه به اقشار محروم و عدالت اجتماعی: از ویژگی‌های خاص ایشان، دیدارهای متعدد با محرومان، خانواده‌های شهدا و پیگیری فوری مشکلات مناطق کمتر برخوردار بود. در دولت اسلامی، عدالت صرفاً توزیع منابع نیست، بلکه احترام و شنیدن صدای محرومین نیز بخشی از عدالت است. شهید رئیسی این رویکرد را در سطح عملیاتی نهادینه کرد. سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی را می‌توان به‌عنوان یک نمونه عملی از مدیریت تراز انقلاب اسلامی تحلیل کرد. الگویی که این سیره، در امتداد بیانیه گام دوم انقلاب، زمینه‌ساز حرکت از دولت اسلامی به سمت تمدن نوین اسلامی است.

یافته‌ها نشان می‌دهند که ویژگی‌های شخصیتی پایه‌ای برای ویژگی‌های مدیریتی هستند. برای مثال، مردم‌محوری شهید رئیسی به ایشان امکان داد تا با درک نیازهای جامعه، سیاست‌های تحول‌آفرین را در قوه مجریه پیاده‌سازی کنند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر با هدف شناسایی ویژگی‌ها و مؤلفه‌های «مدیر تراز انقلاب اسلامی» با تمرکز بر سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) انجام شد. روش تحقیق، تحلیل مضمون کیفی بوده و یافته‌ها در قالب مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر، دسته‌بندی و تحلیل گردید.

تحلیل یافته‌ها نشان داد که شهید آیت‌الله رئیسی، در دوران مسئولیت خود به‌ویژه در ریاست قوه قضائیه و ریاست جمهوری با پایبندی عمیق به ارزش‌های اسلامی، انقلابی و مردمی، توانست تصویری عملی از مدیر تراز انقلاب اسلامی را تجسم بخشد. ویژگی‌هایی همچون تقوا، عدالت‌خواهی، صداقت، ساده‌زیستی، خدمت بی‌وقفه، عقلانیت در تصمیم‌گیری، ولایت‌پذیری، مردمی بودن، تحول‌خواهی، شفافیت و پاسخ‌گویی در سیره مدیریتی ایشان بارز بوده است. این ویژگی‌ها، دقیقاً همان مؤلفه‌هایی هستند که در منظومه فکری مقام معظم رهبری، به‌عنوان ملاک‌های «مدیریت اسلامی» و «کارگزار تراز انقلاب» شناخته می‌شوند. این پژوهش نشان داد که سیره مدیریتی شهید رئیسی شامل دو دسته ویژگی‌های شخصیتی و مدیریتی است که می‌تواند به‌عنوان الگویی برای مدیران نظام اسلامی عمل کند.

در بحث یافته‌ها می‌توان به چند نکته کلیدی اشاره کرد:

۱. **ولایت‌پذیری هوشمندانه** در کنار عقلانیت مدیریتی، مهم‌ترین ستون تراز مدیریتی شهید رئیسی است. او ولایت‌مدار بود اما منفعل نبود؛ با بصیرت تصمیم می‌گرفت و با شجاعت عمل می‌کرد.
 ۲. **مردم‌گرایی در معنای عمیق آن**، یعنی پیوند واقعی با توده‌ها، شنیدن بی‌واسطه صدای مردم و اقدام عملی برای حل مشکلات. این حضور مستمر در میان مردم، مهم‌ترین عامل محبوبیت ایشان شد.
 ۳. **ترکیب کارآمدی با معنویت و اخلاق اسلامی**، وجه تمایز مدیریت شهید رئیسی از بسیاری از مدیران معمول است. او نشان داد که مدیریت مؤثر، در تقابل با ارزش‌های دینی قرار ندارد، بلکه می‌تواند در بستر آن شکل گیرد.
 ۴. **جوان‌گرایی، عدالت‌خواهی و تحول‌خواهی** در ساختارهای رسمی و سنتی، از دیگر شاخص‌هایی است که در سیره مدیریتی ایشان به‌وضوح دیده می‌شود.
 ۵. **پاسخ‌گویی و شفافیت در دولت اسلامی**، از اصول مغفول‌مانده‌ای است که شهید رئیسی با رفتار صادقانه و ارتباط مستقیم با رسانه‌ها و مردم، تلاش در احیای آن داشت.
- تطابق سیره شهید رئیسی با اندیشه رهبری:** بیانات رهبر معظم انقلاب، مؤید آن است که شهید رئیسی نه تنها در چارچوب نظری مدیریت اسلامی می‌گنجید، بلکه در میدان عمل، این اصول را با حداکثر توان به اجرا درآورده بود. ولایت‌پذیری فعال، روحیه جهادی، امیدآفرینی اجتماعی و تلاش

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژادپیر، لطف‌الهی، ستم‌زاده و حیدری

برای اجرای عدالت و ارتقای کارآمدی نظام، او را به الگویی عینی و بومی برای نسل جدید مدیران انقلاب تبدیل کرد.

سیره مدیریتی شهید رئیسی و تحقق دولت اسلامی: یکی از یافته‌های مهم این پژوهش آن است که سیره **شهید رئیسی**، به‌صورت عملیاتی، با اهداف دولت اسلامی تطابق دارد. بر اساس بیانات رهبر انقلاب، دولت اسلامی مرحله‌ای از تحقق تمدن نوین اسلامی است که در آن، مدیرانی با روحیه انقلابی، کارآمد، اخلاق‌مدار و مردم‌محور سکان اداره کشور را به دست می‌گیرند. شهید رئیسی در میدان اجراء این شاخص‌ها را به نمایش گذاشت و با عملکرد خود، راه را برای درک و الگوسازی مدیریتی در مسیر تحقق دولت اسلامی هموار کرد.

کارآمدی و اجرای برنامه‌های کلان: شهید رئیسی نشان داد که مدیریت اسلامی صرفاً یک مفهوم آرمانی نیست، بلکه با توان اجرایی، تدبیر عملی و نگاه سیستمی به حل مشکلات کشور قابل تحقق است. چه در قوه قضائیه با اصلاحات قضایی و مقابله با فساد و چه در دولت با پیگیری عدالت اجتماعی و تقویت خدمات عمومی، کارنامه ایشان مؤید کارآمدی قابل اتکا در چارچوب ارزشی انقلاب است.

در نهایت می‌توان گفت: سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی از منظر بیانات مقام معظم رهبری، یک الگوی عینی و بومی برای تحقق دولت اسلامی در عصر حاضر است. وی با اتکا به ارزش‌های اسلامی، پیروی از منویات رهبری، کار شبانه‌روزی و حضور فعال در عرصه‌های مختلف، معیارهای نظری مدیر تراز انقلاب را به عرصه‌ی عمل وارد کرد.

این پژوهش اثبات می‌کند که تحقق دولت اسلامی نه با تئوری‌پردازی صرف، بلکه با تربیت و به‌کارگیری مدیرانی با ویژگی‌های انقلابی، اخلاقی، کارآمد و مردمی ممکن خواهد بود. الگوسازی از سیره شهید رئیسی، به‌ویژه برای مدیران نسل جدید، می‌تواند گامی عملی در مسیر تحقق بیانیه گام دوم انقلاب و حرکت به‌سوی تمدن نوین اسلامی باشد؛ و البته قابل بیان است که باوجود جامعیت یافته‌ها، این پژوهش به بیانات مقام معظم رهبری محدود بوده و بررسی دیدگاه‌های سایر نخبگان می‌تواند نتایج را تکمیل کند.

پیشنهادهای

یافته‌های این تحقیق، با تمرکز بر سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری، شاخص‌های مهمی از مدیریت تراز انقلاب اسلامی را روشن ساخت. بر این اساس، پیشنهادهایی در دو حوزه کاربردی و پژوهشی ارائه می‌شود:

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۸، تابستان ۱۴۰۴

- ۱- الگوسازی رسمی از سیره شهید رئیسی برای آموزش مدیران آینده: پیشنهاد می‌شود نهادهایی همچون سازمان امور اداری و استخدامی، وزارت کشور و شورای عالی انقلاب فرهنگی، با همکاری نهاد رهبری، نسبت به طراحی دوره‌های آموزشی با الهام از سیره مدیریتی شهید رئیسی اقدام نمایند.
- ۲- تدوین شاخص‌های ارزیابی مدیر تراز انقلاب اسلامی برای گزینش‌های کلان: سازمان‌های حاکمیتی و اجرایی می‌توانند بر مبنای شاخص‌های استخراج‌شده در این پژوهش (اخلاق‌مداری، کارآمدی، مردمی‌بودن، ولایت‌پذیری و شفافیت) نظام ارزیابی برای مدیران سطح بالا طراحی کنند.
- ۳- ثبت رسمی سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی در قالب آثار مستند، مکتوب و آموزشی: پیشنهاد می‌شود نهادهایی مانند مرکز اسناد انقلاب اسلامی، موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی و رسانه ملی در مستندسازی علمی و فرهنگی سیره ایشان سرمایه‌گذاری کنند.
- ۴- توجه جدی به کادرسازی مدیران جوان انقلابی: با استفاده از تجربه مدیریتی شهید رئیسی، نهادهای علمی و انقلابی باید کادرسازی آینده انقلاب را بر مبنای روحیه جهادی و تعهد ارزشی سامان دهند.
- ۵- مطالعه تطبیقی سیره مدیریتی شهید آیت‌الله رئیسی با دیگر مدیران انقلابی مانند شهید بهشتی، شهید رجایی و شهید سلیمانی: تا روند تکامل مدیریت اسلامی با مقایسه‌های عمیق‌تر روشن شود.
- ۶- تحلیل مضامین مدیریتی بیانیه گام دوم انقلاب و مقایسه با عملکرد شهید رئیسی: به‌عنوان گامی برای بازطراحی نقشه راه دولت اسلامی.
- ۷- تحلیل تجربی عملکرد دولت شهید رئیسی با استفاده از داده‌های میدانی: با گذر زمان و انتشار آمارها و مستندات رسمی از عملکرد دولت سیزدهم، می‌توان ارزیابی‌های دقیق‌تری از میزان تحقق شاخص‌های دولت اسلامی ارائه داد.
- ۸- مصاحبه با همکاران و اعضای دولت شهید رئیسی: تحقیقات آینده می‌توانند با بهره‌گیری از روش‌های کیفی مانند مصاحبه عمیق، تصویر دقیق‌تری از سبک مدیریتی ایشان ارائه دهند.

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف الهی، ستمزاده و حیدری

۹- مطالعه تطبیقی بین دوره‌های مختلف مدیریتی شهید رئیسی (آستان قدس، قوه قضائیه، دولت): این تطبیق می‌تواند روند پایداری ارزش‌ها و تطور سلوک مدیریتی ایشان را نمایان سازد.

۱۰- تحلیل جامعه‌شناختی اثر مدیریت شهید رئیسی بر اعتماد عمومی و مشارکت سیاسی: پژوهشی میان‌رشته‌ای با رویکرد جامعه‌شناسی سیاسی می‌تواند ابعاد عمیق‌تری از ارتباط سیره او با سرمایه اجتماعی نظام آشکار سازد.

بر این اساس، سیره مدیریتی شهید رئیسی، نه تنها می‌تواند الگوی نسل جدید مدیران انقلاب اسلامی قرار گیرد، بلکه نقشه راهی عملی برای تحقق اهداف بیانیه گام دوم انقلاب نیز محسوب می‌شود. الگویی که با بازتولید آن در نظام آموزش مدیران و ساختارهای گزینشی، می‌توان امید به تحقق دولت اسلامی را در گام دوم انقلاب تقویت نمود.

منابع

- (۱) احمدی، اکبر. (۱۳۹۸). مدیریت اسلامی: مفاهیم و اصول. تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- (۲) آشتیانی، علی‌اکبر. (۱۳۹۰). مبانی مدیریت اسلامی. تهران: انتشارات سمت
- (۳) اسلامی، محمود. (۱۴۰۰). ویژگی‌های رهبری در نظام اسلامی. مجله مدیریت اسلامی، ۱۲(۳)، ۴۵-۶۰
- (۴) حمزه‌پور، لیلا. (۱۳۸۸). نگاهی به جایگاه عدالت در مدیریت علوی. فصلنامه حصون، (۲۰)، ۱۰۹-۱۱۷
- (۵) سعیدی‌راد، محمدباقر. (۱۳۹۶). مدیریت اسلامی از دیدگاه نهج‌البلاغه. قم: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
- (۶) ظهیری، یوسف. (۱۳۹۰). ویژگی‌ها و خصایص مدیران فرهنگی مدل بومی. روابط عمومی، (۱)، ۲۵-۴۰
- (۷) گندمی، امید و سواری، سعید. (۱۴۰۳). مؤلفه‌های مدیر تراز آینده انقلاب اسلامی بر اساس سیره مدیریتی شهید رئیسی در منظومه بیانات مقام معظم رهبری. آینده پژوهی انقلاب اسلامی، ۵(۳)، ۱۱-۳۷
- (۸) مهدوی، معصومه زینب و تقوی، سیده معصومه. (۱۴۰۳). نقش شهید جمهور آیت‌الله رئیسی در مقاومت اسلامی. سیزدهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های دینی و اسلامی، تهران. <https://civilica.com/doc/2179389>
- (۹) مرتضوی، سید یحیی. (۱۴۰۰). شاخص‌های دولت تراز انقلاب اسلامی با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری. مدیریت در اسلام، ۱۳(۴۲)، ۴۵-۵۶
- (۱۰) مطهری، مرتضی. (۱۳۸۵). ولایت فقیه. تهران: انتشارات صدرا
- (۱۱) نجفی سیار، رحمان و نیکونهاد، ایوب. (۱۳۹۹). شاخصه‌های حکمرانی مطلوب دولت تراز انقلاب اسلامی مطابق با بیانیه گام دوم. مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، ۱۰(۴۱)، ۱۷۳-۲۰۰

فهرست بیانات رهبری

- (۱۲) بیانات مقام معظم رهبری، در مراسم انتصاب رئیسی به تولیت آستان قدس رضوی، تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۷
- (۱۳) بیانات مقام معظم رهبری، در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، تاریخ صدور: ۱۳۹۷/۱۱/۲۲
- (۱۴) بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار با کارگزاران نظام، تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۶
- (۱۵) بیانات مقام معظم رهبری، در خطبه‌های نماز جمعه تهران، تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۲۷
- (۱۶) بیانات مقام معظم رهبری، در نخستین دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم، تاریخ ۱۴۰۰/۰۶/۰۶
- (۱۷) بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت، تاریخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۸
- (۱۸) بیانات مقام معظم رهبری، در جلسه شورای عالی هماهنگی اقتصادی، تاریخ ۱۴۰۲/۰۹/۲۹
- (۱۹) بیانات مقام معظم رهبری، در پیام تسلیت شهادت رئیس جمهور شهید آیت‌الله رئیسی، تاریخ ۱۴۰۳/۰۲/۳۱

دولت اسلامی و مدیر تراز انقلاب اسلامی؛.../جعفر نژاد پیر، لطف‌الهی، ستم‌زاده و حیدری

- (۲۰) بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار نخست‌وزیر عراق، تاریخ ۱۴۰۳/۰۳/۰۲
- (۲۱) بیانات در مراسم ارتحال حضرت امام خمینی ۱۴۰۳/۰۳/۱۴
- (۲۲) بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار مسئولان نظام، تاریخ ۱۴۰۳/۰۳/۱۴
- (۲۳) بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار با خانواده شهید آیت‌الله رئیسی، تاریخ ۱۴۰۳/۰۳/۱۵
- (۲۴) بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار مردمی در آستانه انتخابات ریاست جمهوری چهاردهم، تاریخ ۱۴۰۳/۰۴/۰۵
- (۲۵) بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم، تاریخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۷
- 26) Ali, Abbas J. (۲۰۱۲). Islamic perspectives on leadership: A model. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, ۵(۳), ۲۳۴-۲۵۱. <https://doi.org/1۷۵۳۸۳۹۱۲۱۱۲۵۵۲۲۳/۱۰.۱۱۰۸>
- 27) Beekun, Rafik I., & Badawi, Jamal A. (۱۹۹۹). *Leadership: An Islamic perspective*. Beltsville, MD: Amana Publications.
- 28) Kazmi, Azhar. (۲۰۱۰). Islamic management: A model for the globalized era. *International Journal of Management Concepts and Philosophy*, ۴(۲), ۱۱۱-۱۲۱. <https://doi.org/۱۰.۱۵۰۴/IJMCP.۲۰۱۰.۳۳۸۰۸>
- 29) Mirzal, Hamzah, & Ninglasari, Siti Y. (۲۰۲۱). Situational leadership in Islam: An analysis of the leadership model of the Prophet Muhammad. *Dialogia*, ۱۹(۱), ۱۶۲-۱۹۰. <https://doi.org/۱۰.۲۱۱۵۴/dialogia.v۱۹i۱.۲۵۸۱>
- 30) Northouse, Peter G. (۲۰۱۹). *Leadership: Theory and practice* (۸th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- 31) Tayeb, Azmil. (۲۰۲۴). The Ulama leadership model of the Islamic Party of Malaysia (PAS). *Eurasia Review*. Retrieved from <https://www.eurasiareview.com/۰۴۱۲۲۰۲۴-the-ulama-leadership-model-of-the-islamic-party-of-malaysia-pas-perspectives-of-key-leaders-analysis/>
- 32) Zaim, Halil, Erzurum, Emre, Zaim, Selim, Uluyol, Burhan, & Seçgin, Güven. (۲۰۲۱). The influence of Islamic leadership on work performance in service industry: An empirical analysis. *International Journal of Ethics and Systems*, ۳۷(۴), ۳۸۷-۴۱۰. <https://doi.org/۱۰.۱۱۰۸/IJOES-۰۲۴۲-۲۰۲۱-۱۲>

The Islamic State and the Manager of the Islamic Revolution: A Content Analysis of the Management Character of the Martyr President (Ayatollah Raisi) from the Perspective of the Supreme Leader

Sajjad Jafarnjadpir¹, Maherkh Lotf Elahihaggi², Reza Rostamzade³ and Mojtaba Heydari⁴

Receipt: 26/04/2025 Acceptance: 22/06/2025

Abstract

The realization of the Islamic state, as the third step on the path to a new Islamic civilization, requires objective management models on the level of the Islamic Revolution. Martyr Ayatollah Seyyed Ebrahim Raisi, with her characteristics of leadership, commitment and expertise, people-orientedness and people-helping, provided an inspiring and exemplary example of this management in her key responsibilities, especially in the judiciary and presidency. This research was conducted with the aim of identifying the components of his managerial character from the perspective of the Supreme Leader and explaining the indicators of a level manager of the Islamic state. The research questions are: What are the personality and managerial characteristics of a level manager of the Islamic Revolution and how do these characteristics help to realize the Islamic state? This study, using a qualitative approach and content analysis method, analyzed data extracted from the Supreme Leader's statements about Martyr Raisi between 2015 and 2024 in three coding stages (basic, organizing, and comprehensive). The findings showed that her managerial style can be classified into two overarching themes: "personality traits" (people-oriented, people-helping, morality-oriented, justice-oriented, political asceticism) and "managerial traits" (rationality, transformationalism, authority, order, revolutionism). These characteristics are fully consistent with the indicators considered by the Supreme Leader and, unlike Western models, emphasize Islamic values. The innovation of the research lies in the unprecedented comparison of Shahid Raisi's managerial style with leadership statements and providing a comprehensive model for managers at the level of the Islamic Revolution. This model can be a roadmap for realizing the Islamic state in the second step of the revolution and a basis for training the country's future managers. Future research can examine these characteristics in other leaders of the Islamic Revolution to strengthen the comprehensiveness of the proposed model.

Keywords

Supreme Leader, Islamic State, Balanced Management, Management Style, Martyr Ayatollah Raisi

1-PhD student, Department of Management, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran. Sajjad.jafarnezhadper@iau.ac.ir

2- Assistant Professor, Department of Management, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran. (Corresponding Author) M.lotfollahi@iau.ac.ir

3-Associate Professor, Department of Management, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran. Reza.rostamzadeh@iau.ac.ir

4-Assistant Professor, Department of Management, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran. m.heidari@iau.ac.ir